
BIULETYN NIEMIECKI

Nr 8 ♦ 14.07.2010

Dariusz Bruncz

Kościół w kryzysie

– wyzwania, szanse i zagrożenia Kościoła Rzymskokatolickiego w Niemczech w świetle ostatnich wydarzeń

–
Statystyki

–
Kalendarium od 15 czerwca 2009 do 10 lipca 2010 roku

–
www.csm.org.pl

CENTRUM STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
CENTER FOR INTERNATIONAL RELATIONS

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Kościół w kryzysie

– wyzwania, szanse i zagrożenia Kościoła Rzymskokatolickiego w Niemczech w świetle ostatnich wydarzeń

Dariusz Bruncz

Jeśli wierzyć nagłówkom najważniejszych tytułów prasowych w Niemczech, sytuacja tamtejszego Kościoła Rzymskokatolickiego jest nie tylko trudna, ale wręcz katastroficzna. Piętrzące się problemy związane z eksplozją skandali seksualnych oraz kościelna wojna na górze rozgrywana między prominentnymi członkami niemieckiego episkopatu w sprawie byłego już ordynariusza diecezji Augsburg, bp. Waltera Mixy, otworzyły społeczną debatę nt. Kościoła Rzymskokatolickiego, której sam Kościół z pewnością by sobie nie życzył.

Dawno już Kościół ten nie znajdował się pod tak ostrym ostrzałem mediów, komentatorów oraz niektórych polityków i to często nie bez własnej winy. Wewnętrzne problemy Kościoła Rzymskokatolickiego w Niemczech, składającego się z 27, bardzo zróżnicowanych pod względem demograficznym, finansowym i religijnym diecezji, to tylko jeden z głównych komponentów społecznego odbioru Kościoła¹. Celem tego tekstu jest ukazanie aktualnej sytuacji Kościoła Rzymskokatolickiego w Niemczech – niezwykle dynamicznej, ale i spolaryzowanej wspólnoty religijnej, która w dużej mierze egemplifikuje europejskie zmagania z sekularyzmem oraz kryzysem instytucji kościelnych.

Apostazja, papież, sekularyzacja

Ogromny wpływ na postrzeganie Kościoła ma osoba Benedykta XVI, którego decyzje obserwowane i oceniane są bez żadnej taryfy ulgowej, a czasem poddawane są miążdżącej krytyce,

1. W ciągu ostatnich lat pojawiły się w Niemczech ciekawe analizy sytuacji Kościoła Rzymskokatolickiego, w tym i znaczenia, jakie dla niemieckiego katolicyzmu posiada Benedykt XVI. Warto w tym kontekście wskazać na dwie prace dwóch katolickich dziennikarzy – zupełnie odmienne zarówno w warstwie narracyjnej, jak i pogłądowej: Drobinski, Matthias: *Oh Gott, die Kirche. Versuch über das katholische Deutschland*, Düsseldorf 2006; Lohmann, Martin: *Maximum. Wie der Papst Deutschland verändert*, Gütersloh 2007.

znajdującej sporo zrozumienia w lewicowych kręgach kościelnych skupionych wokół takich organizacji jak „My jesteśmy Kościołem” oraz wśród dyżurnych krytyków papieża, w tym ze strony niektórych teologów, głównie tych, którym odebrano kanoniczną misję nauczania teologii katolickiej. I tak tygodnik *Der Spiegel* ogłosił niedawno kolejne rozczarowanie Benedyktem na tytułowej stronie magazynu, stwierdzając spektakularną porażkę pontyfikatu i oskarżając Profesora Doktora Papieża (*Prof. Dr. Papst*) – jak ironicznie określa Benedykta lewicowy tygodnik – nie tylko o opieszałość w wyjaśnianiu skandali seksualnych w Niemczech, lecz nawet o (celowe?) wywoływanie oburzenia wśród niemieckich katolików, sugerując jednocześnie dymisję i wycofanie się w jesień życia do jednego z klasztorów². *Der Spiegel* opublikował również wyniki badań opinii publicznej przeprowadzone w związku ze skandalami pedofilskimi w Kościele – aż 73% badanych uważa, że papież nieodpowiednio zabrał się za rozwiązywanie tego problemu. Jeszcze większe oburzenie wywołała w Niemczech decyzja Benedykta XVI o zdjęciu ekskomuniki z czterech biskupów Bractwa Kapłańskiego Św. Piusa X (Ifebryści), w tym z bp. Richarda Williamsona, negującego holocaust. Na nic zdały się tłumaczenia Watykanu, że decyzja ta nie miała nic wspólnego z poglądami głoszonymi przez Williamsona, o których papież najwyraźniej nie wiedział, a była jedynie i aż duszpasterskim oraz ojcowskim gestem papieża wobec schizmatycznej grupy, znajdującej się poza Kościołem. Ku zdumieniu hierarchii i części opinii publicznej w sprawę zaangażowała się również kanclerz Angela Merkel, która w bezprecedensowy sposób skrytykowała decyzję Benedykta XVI³. Po papieskiej decyzji ws. Ifebrystów, a szczególnie po ujawnieniu głębokiego skandalu seksualnego doszło do prawdziwej lawiny wystąpień z Kościoła. Gdy instytut badania opinii publicznej Forsa przeprowadził na zlecenie bulwarówki Bild ankietę wśród niemieckich katolików, okazało się, że co czwarty katolik rozważał wystąpienie z Kościoła i że

2. *Mit leeren Händen*, *Der Spiegel* (14/2010), s. 74-83.

3. *Vatikan kontert Angela Merkels Papst-Rüge*, *Die Welt* z 3.02.2009; dostęp www z 20.06.2010.

aż 2/3 wiernych uważa, że kryzys na trwałe zaszkodzi Kościołowi⁴. Nawet jeśli nie wierzyć ankiecie, to informacje nadchodzące z sądów, gdzie każdy Niemiec może zadeklarować chęć wystąpienia z Kościoła (rzymskokatolickiej diecezji lub ewangelickiego Kościoła krajowego), nie napawają optymizmem. Na kanwie skandalu wokół bp. Mixy aż 5100 katolików postanowiło wystąpić z Kościoła w ciągu czterech miesięcy br., a biskup pomocniczy diecezji Anton Losinger ujawnił lokalnemu dziennikowi, że dziennie z Kościoła odchodzi od 150 do 180 osób, w tym ludzie zaangażowani w życie Kościoła, którzy chcieli tym samym zademonstrować głębokie niezadowolenie i zniechęcenie sytuacją w ich wspólnotach⁵. Tygodnik *Focus* informując o fali wystąpień, zdiagnozował „powolne wykrwawianie Kościoła”, który w latach 1990-2008 utracił ponad trzy miliony wiernych⁶.

Nie mniej zatrważające dane przedstawił pod koniec maja br. sekretariat Niemieckiej Konferencji Biskupów (DBK). Okazało się bowiem, że liczba wystąpień wciąż rośnie, a ostatnie skandale przyspieszyły i tak już dramatyczny spadek wiernych. Dotyczy on nie tylko Kościoła Rzymskokatolickiego, ale także Ewangelickiego Kościoła w Niemczech, który wprawdzie nie przeżywa skandalu pedofilskiego w takim zakresie jak Kościół katolicki, jednak również boryka się z problemami, w tym obyczajowymi. W roku 2009 z Kościoła wystąpiło 123.585 katolików (w 2008 wystąpień było 121.155). Odnotowano w skali całego kraju 4 tysiące wstąpień do Kościoła oraz 8500 ponownego przyjęcia. Spada również liczba chrztów. Jednak obserwatorzy są zgodni, że rzeczywistą skalę porzucenia Kościoła po skandalach poznamy dopiero za jakiś czas. Jednak już dziś niektóre diecezje odnotowują dwu- a nawet trzykrotny wzrost wystąpień w ciągu ostatnich miesięcy w porównaniu z rokiem ubiegłym⁷. Rozmiar strat widoczny jest szczególnie na płaszczyźnie parafialnej oraz diecezjalnej, o czym skrętnie informują dzienniki lokalne.

4. *Jeder vierte Katholik erwägt Kirchenaustritt*, Die Welt z 23. 04. 2010; dostęp www z 29.06.2010.

5. Roß, Andreas: *Mixa, der Hirte, verliert Schäfchen*, Süddeutsche Zeitung z 6.05.2010. dostęp www z 20.06.2010.

6. Festl, Florian: *Das langsame Ausbluten der Kirche*, Focus z 10.03.2010; dostęp www z 20.06.2010.

7. *Kirchenaustritt in Deutschland beliebt wie nie zuvor*, Der Standard z 26.05.2010; dostęp www z 28.06.2010.

Wprawdzie eksodus katolików z Kościoła nie ma takich rozmiarów jak np. w sąsiedniej Austrii⁸, to jednak ostatnie skandale uzasadniają obawę, że powtórzyć się może radykalny wzrost wystąpień z Kościoła jak w roku 1992, 1995, 1999 czy 2005.

Rocznikom tym towarzyszą wydarzenia, które wzbudzały spory wśród katolików. Najmniej kontrowersyjną kwestią, wyjaśniającą w dużym stopniu falę wystąpień z Kościoła w 1992 roku, było wprowadzanie rok wcześniej podatku solidarnościowego (Solidaritätssteuer), który miał wspomóc m.in. pokrywanie kosztów zjednoczenia Niemiec. Wielu Niemców zdecydowało się wówczas na porzucenie Kościoła, celem zaoszczędzenia na podatku kościelnym (Kirchensteuer), który do dziś jest dla religijnie obojętnych lub kościelnie niezaangażowanych Niemców głównym powodem wystąpienia z Kościoła.

W 1995 roku wybuchł w Austrii skandal pedofilski, w który zamieszany był urzędujący arcybiskup metropolita Wiednia, kardynał Hans Hermann Groer – sprawa odbiła się szerokim echem poza granicami Austrii, w tym szczególnie w Niemczech i Szwajcarii.

Rok 1999 to czas ostrego konfliktu między częścią niemieckiego episkopatu a Watykanem nt. poradni, prowadzonych przez Kościół, a wystawiających zaświadczenia, uprawniających do bezkarnego dokonania aborcji. Spór zażegnano podporządkowaniem się niemieckiego episkopatu żądaniom Jana Pawła II i Kongregacji Nauki Wiary kierowanej wówczas przez kard. Josepha Ratzingera oraz utworzeniem przez świeckich katolików organizacji Donum Vitae, kontynuującej działalność dotychczasowych poradni przy wsparciu państwa i sprzeciwie konserwatywnych hierarchów.

Przyczyny wzrostu wystąpień w 2005 można wyjaśniać zarówno spadkiem koniunktury w Niemczech, jak i niezadowoleniem części katolików z wyboru i pontyfikatu nowego papieża Benedykta XVI.

Jednak nie tylko skandale czy chęć zaoszczędzenia na podatku kościelnym skłaniają katolików do odwrócenia się plecami

8. Wzrost wystąpień o ponad 40% w pierwszym kwartale w porównaniu z rokiem ubiegłym.

od swojego Kościoła. Istotnym czynnikiem jest proces sekularyzacji, który wciąż ulega dynamicznym przemianom, o czym świadczą zmieniające się interpretacje teorii sekularyzacji, wyrażające się często w bardzo różnych tezach począwszy od teorii, sugerującej systematyczny zanik zainteresowania religią w miarę bogacenia i unowocześniania się społeczeństwa aż po opinie, stwierdzającej z jednej strony deinstytucjonalizację i daleko idącą prywatyzację religii⁹, której produktem jest relatywistyczna koncepcja religii jako metafizycznego patchworku, umożliwiającego skonstruowanie własnego, niezwykle eklektycznego i płynnego światopoglądu poglądu religijnego¹⁰. W to ujęcie wpisują się przemiany, określane często mianem renesansu religijności, jednak nie w tradycyjnej, ale często ezoterycznej postaci¹¹. Nie brakuje jednak bardziej optymistycznych prognoz, sugerujących przemodelowanie doświadczenia religijnego, wymykającego się tradycyjnym metodom weryfikacji religijno-socjologicznej, które ze sceptycyzmem odnoszą się do opisywania rzeczywistości religijnej Niemiec jako „ulotnej i rozpuszczonej w tym, co niewiążące” i ostrzegają przed nazbyt wczesnymi diagnozami o umieraniu religii w społeczeństwie¹².

9. Interesujące w tym kontekście są wyniki badań przeprowadzone przez *Institut für Demoskopie Allensbach* oraz *Institut Sinus Sociovision* na zlecenie niemieckiego episkopatu, które odnotowały zmniejszenie się tzw. klasy średniej w Kościele (*bürgerliche Mitte*) w porównaniu do roku 2005. Okazuje się, że coraz mniej osób postrzega Kościół jako nieodłączną część swojego życia i środowiska. Por. *Kirche erreicht die Menschen nicht*, Radio Vatikan z 19.06.2010, dostęp www 21.06.2010.

10. Por. Bruncz, Dariusz: *Niemcy krajem misyjnym*, Ekumeniczna Agencja Informacyjna Ekumenizm.pl z 7.06.2004, dostęp www: <http://www.ekumenizm.pl/article.php?story=20040607171800322>. Por również: Bruncz, Dariusz: *Zbawienie dla wszystkich narodów. Dokument Niemieckiej Konferencji Biskupów (Allen Völkern sein Heil – Die Mission der Weltkirche)*, Magazyn Teologiczny Semper Reformanda: <http://www.magazyn.ekumenizm.pl/content/article/20061031161617780.htm> (dostęp www 30.06.2010).

11. Por. Draguła, Andrzej: *Ocalić Boga. Szkice z teologii sekularyzacji*, Warszawa 2010, s. 9-35.

12. Knobloch, Stefan: *Mehr Religion als gedacht!*, Freiburg/Basel/Wien 2006, s. 16 n.

Wspomniane elementy – skandale seksualne, krytyczna postawa wobec pontyfikatu Benedykta XVI oraz fenomen sekularyzacji – stanowią ogromne konglomeraty poglądów, w którym ścierają się różne wizje funkcjonowania Kościoła, ale także jego roli w społeczeństwie. Każdy z tych elementów mógłby i powinien być przedmiotem szczegółowej analizy naukowej, która w tym tekście nie może być podjęta. Warto jednak wspomnieć słowa ks. dr. Artura Żuka, polskiego kapłana pracującego od lat w Niemczech, który, mówiąc o kondycji niemieckiego katolicyzmu konstatuje, że „problem jest niesłychanie złożony i wielowarstwowy, dotykający nie tylko zmasowanej sekularyzacji społeczeństwa, zanikania wiary w Boga, niechęci do hierarchii kościelnej, zamazywania prawdy, lekceważenia reguł i granic moralnych, ale także niespotykanej dotąd obojętności na sprawy życia duchowego i sakramentalnego, modlitwy, czy nawrócenia, aż po galopujący kryzys finansowy.”¹³

Przyjrzyjmy się nieco bliżej ostatnim wydarzeniom, w tym komentarzom publicystycznym, oddającym klimat dyskusji, które ukazują kryzys, problemy i wyzwania, przed jakimi stoi Kościół Rzymskokatolicki w Niemczech.

Skandal pedofilski i sprawa biskupa Waltera Mixy

Bieżący skandal pedofilski w Niemczech rozpoczął się od renomowanego jezuickiego gimnazjum w Berlinie – Canisius-Kolleg – i szybko rozprzestrzenił się w inne regiony Niemiec, szczególnie w Bawarii i Szwabii, gdzie stopniowo zaczęto ujawniać skandale seksualne, nie tylko z udziałem jezuitów. I tak ok. 100 uczniów w wieku od 13 do 16 lat padło w latach 70. i 80. ofiarą molestowania seksualnego w jezuickich placówkach oświatowych w Niemczech. O molestowanie nieletnich podejrzewano

13. Żuk, Artur: *Restrukturyzacja Kościoła w Niemczech*.

W: *Pastores*, 39(2)2008, s. 141-150. Ks. Żuk omawia przemiany w strukturze pastoralnej niemieckiego Kościoła w świetle ostatnich przemian, problemów (dramatyczny spadek powołań kapłańskich) i wyzwań stojących przed katolickim duszpasterstwem na podstawie dokumentu niemieckiego episkopatu z 2007 roku „Więcej niż tylko struktury – Rozwój i perspektywy nowego porządku pastoralnego w diecezjach.” Dostęp www (1.07.2010): http://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/veroeffentlichungen/arbeitshilfen/AH_216.pdf

dwóch mężczyzn, byłych jezuitów, z których jeden przyznał się do winy. Kierownictwo gimnazjum St Blasien, w którym również ujawniono nadużycia seksualne, zarzuciło władzom zakonu, iż te nie przekazały im informacji nt. czynów byłego jezuita Wolfganga S., który został przeniesiony z Berlina do Schwarzwald, gdzie również dochodziło do molestowania nieletnich. Gorzkich słów pod adresem decydentów kościelnych nie szczędziła również Ursula Raue, berlińska adwokat, która zajmuje się sprawą z ramienia zakonu jezuitów. Kierownictwo niemieckiej prowincji jezuitów zażądało szczegółowych wyjaśnień w sprawie, a pod koniec maja br. pani Raue przedłożyła kilkudziesięciostronicowy raport, który opisywał nie tylko kryminalne praktyki duchownych, ale i zorganizowany system krycia księży-pedofilów przez przełożonych.

Konferencja Biskupów Niemieckich wyraziła smutek i ubolewanie z zaistniałych zdarzeń i przypomniała, że w diecezjach i placówkach podległych bezpośrednio biskupom obowiązują surowe przepisy, dotyczące wyjaśniania wszystkich okoliczności molestowania, zadośćuczynienia ofiarom oraz karania odpowiedzialnych za przestępstwa seksualne. Normy te zostały przyjęte przez episkopat w 2002, a w roku bieżącym zostały uzupełnione przez powołane do tego celu gremium DBK.

Skandal w jezuickich szkołach odgrzał debatę nt. związku przypadków molestowania seksualnego z obowiązkiem celibatu wśród duchownych. Katolicki teolog z Augsburga prof. Hanspeter Heinz powiedział dziennikowi *Die Welt*¹⁴, że problemem nie jest celibat, a seksualna niedojrzałość kapłanów, która w połączeniu z wymogiem celibatu oraz hierarchicznymi strukturami stwarza strefy ryzyka.

Nieco inny kontekst, choć z podejrzeniami o pedofilię w tle miała niezwykle medialna sprawa bp. Waltera Mixy, jednego z najbardziej wyrazistych hierarchów niemieckich, byłego ordynariusza diecezji Augsburg i biskupa polowego. Bezprecedensowa wojna na oskarżenia w tonie niemieckiego episkopatu zdumiewała nawet najbardziej doświadczonych obserwatorów życia kościelnego w Niemczech. Biskup Mixa złożył na ręce papieża Benedykta XVI dymisję po tym, jak me-

dia ujawniły, że miał fizycznie znęcać się nad dziećmi i zde-fraudować środki finansowe fundacji sierot. Później pojawiły się oskarżenia o molestowanie seksualne, jednak prokuratura po zbadaniu sprawy odmówiła wszczęcia śledztwa. Pod presją opinii publicznej biskup podał się do dymisji, jednak kilka dni później miał faxem wysłać do Watykanu pismo, w którym poprosił o cofnięcie decyzji. Diecezja nabrała wody w usta, a koledzy w urzędzie co krok podkreślali, że odwołanie Mixy ze stanowiska biskupa Augsburga odbyło się zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, a sam Mixa wprowadza niepotrzebne zamieszanie wokół własnej osoby. Gdy Mixa powrócił do pałacu biskupów w Augsburgu media rozpoczęły dalszy ciąg spekulacji, a tymczasowe kierownictwo diecezji demontowało plotki, jakoby Mixa mógł powrócić do kierowania diecezją Augsburga.

Nerwowa atmosfera wokół biskupa Mixy udzieliła się duchownym, w tym hierarchom, którzy nie są bezpośrednio związani ze sprawą. Zdumiewającego komentarza dziennikowi telewizji ZDF udzielił o. Eberhard von Gemmingen SJ, były szef sekcji niemieckiej Radia Watykańskiego, który zarzucił biskupowi utratę poczucia z rzeczywistością i zasugerował dalsze leczenie hierarchy. Odniósł się tym samym do bezprecedensowego oświadczenia Bernharda Kellnera, rzecznika prasowego archidiecezji Monachium-Fryzngii, który ujawnił, że Mixa poddał się w senatorium terapii psychiatrycznej i życzył biskupowi powrotu do zdrowia. Rzecznik prasowy episkopatu stwierdził z kolei, że nie ma nic do dodania do oświadczenia archidiecezji. O tym, że Mixa nie może raczej liczyć na cofnięcie decyzji i objęcie innej diecezji mówił także o. Federico Lombardi, rzecznik prasowy Stolicy Apostolskiej. 1 lipca br. bpa Mixę przyjął na prywatnej audiencji Benedykt XVI. Papież potwierdził nieodwołalny charakter podjętych decyzji, a w wydanym oświadczeniu skrytykował niemieckich biskupów za 'często pozbawioną umiaru polemikę' i sposób, w jaki zachowali się w sprawie Mixy¹⁵.

Wcześniej okazało się, że oświadczenie Kellnera nie było uzgadniane ze wszystkimi członkami Bawarskiej Konferencji

14. Facius, Gernot/Wiegelmann, L.: *Missbrauch-Skandal entfacht neue Zölibat-Debatte*, Die Welt z 1.02.2010, dostęp 26.06.2010.

15. Drobinski, Matthias: *Papst rügt deutsche Bischöfe*. W: *Süddeutsche Zeitung* z 1.07.2010; dostęp www z 1.07.2010: <http://www.sueddeutsche.de/bayern/walter-mixa-im-vatikan-papst-ruegt-deutsche-bischoefe-1.968666>

Biskupów, której przewodniczącym z urzędu jest arcybiskup metropolita monachijski Reinhard Marx. Abp Marx oraz abp Robert Zollitsch, przewodniczący niemieckiego episkopatu, który wyrażał ulgę po dymisji bp. Mixy, nie wypowiedzieli się w tej sprawie. Ten ostatni sugerował, że cała sprawa z fałszywymi oskarżeniami o molestowanie seksualne w tle jest grubo szytą aferą w episkopacie i wśród obecnych władz diecezji. Niewiadomo do dziś, kto podsunął organom ścigania i mediom nieprawdziwe oskarżenia biskupa o nadużycia seksualne. Dodatkowo pojawiły się informacje o problemach alkoholowych Mixy¹⁶ i jego zbytnej zażyłości z seminarzystami – nikt jednak nie przedstawił żadnych dowodów. Gernot Facius, publicysta dziennika Die Welt zajmujący się sprawami kościelnymi, stwierdził nawet, że jeśli Mixy dalej będzie spierał się z episkopatem i diecezją, to do mediów mogą trafić kolejne informacje nt. niepokornego biskupa – i tak też się stało po kilku dniach, gdy do mediów wyciekły kolejne informacje, osłabiające wiarygodność hierarchy i wzmacniające spekulacje, dotyczące wojny na górze w niemieckim Kościele Rzymskokatolickim. Według doniesień prasy, papież Benedykt XVI miał podjąć decyzję o przyjęciu dymisji Mixy po lekturze tajnego dossier, dostarczonego przez nuncjaturę w Berlinie, a nie po fałszywych doniesieniach o nagannym zachowaniu biskupa wobec nieletniego. Teczka ma zawierać zeznania osób z diecezji Augsburg, w tym kilku kapłanów z innych diecezji, o alkoholowych ekscesach biskupa oraz zbytnej zażyłości z młodymi kapłanami. Niemiecka prasa opublikowała szczegółowe zeznania świadków, w tym treść rozmowy między Mixą a młodym księdzem, która miała być prowadzona w czasie, gdy Mixy był jeszcze proboszczem w bawarskim Schrobenhausen. Zeznania dotyczą również domniemanego alkoholizmu bp. Mixy.

Pogłębiający się kryzys wokół sprawy Mixy, chętnie komentowanej przez media, polityków i przedstawicieli Kościoła jest bezprecedensowy pod każdym względem. Publicysta i współwydawca prestiżowego dziennika *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ), Günther Nonnenmacher, że w całej sprawie

nie chodzi tylko o celibat, pedofilię i brak odpowiedzialności. – W instytucji Kościoła, który powołany jest nie tylko do tego, aby zwiastować wieczne prawdy, ale także dawać przykład światu, co oznacza godność i przyzwoitość, sprawy mają się najwyraźniej wcale nie lepiej niż na przykład w partiach politycznych lub, mówiąc nieco bardziej drastycznie, w stowarzyszeniu działkowców, w którym za pomocą intryg walczy się o przywództwo. Inaczej trudno wyjaśnić, jak ta sprawa mogła wymknąć się spod kontroli i urosnąć do rangi skandalu. Jeśli teraz mówi się, że życie Mixy dalekie było od tego, jakie przystoi biskupowi, i od dłuższego czasu wiadomo było o tym, to dlaczego jego współpracownicy dosłownie nie otoczyli go swoją modlitwą? – pyta Nonnenmacher¹⁷.

Publicysta stawia również inne pytania: dlaczego sprawa nie wyszła na jaw, gdy Mixy był proboszczem w Schrobenhausen i nigdy nic nie wypłynęło na zewnątrz, gdy Walter Mixy był biskupem w Eichstätt, biskupem wojskowym i gdy był powoływany na biskupa Augsburga? Nonnenmacher zapytuje ponadto, dlaczego w ostatnim czasie sprawa była rozgrywana w taki sposób, iż odnieść można było wrażenie, że oto mamy do czynienia z kościelno-polityczną walką między liberalnym a konserwatywnym skrzydłem episkopatu? Cała sprawa stała się już mało nieapetyczna – zgodnie konkludują publicyści z kilku tytułów prasowych. Nawet niektóre media, tradycyjnie sceptyczne wobec Mixy, najbardziej barwnego i kontrowersyjnego niemieckiego hierarchy, przyznają, że coś jest na rzeczy i gra wokół biskupa nie jest do końca czysta. Jeden z największych dzienników regionalnych w Bawarii *Nürnberger Zeitung*, stwierdza, że w całej sprawie „najbardziej okropne jest to, że powstało podejrzenie, że Kościół zinstrumentalizował skandal pedofilski, aby pozbyć się z szeregów jednego ze swoich.”¹⁸ obrońcy bpa Mixy przypominają, że w mediach nierzadko pojawiają się tendencyjne teksty skierowane przeciwko konserwatywnym hierarchom, którzy nie wahają się użyć ostrych słów, aby bezkompromisowo przedstawić naukę Kościoła w kwestiach etyczno-moralnych, szczególnie ochrony życia nienarodzonego, i dogmatycznych.

16. Klinika, w której Mixy przebywał, wydała oficjalne oświadczenie, w którym nie ma mowy o ciężkich problemach alkoholowych biskupa. Por.: *Klinik-Gutachten über Mixy: Kein schwerwiegendes Alkoholproblem*, kath.net: <http://kath.net/detail.php?id=27232> (dostęp 1.07.2010).

17. Nonnenmacher, Günther: *Kirchenversagen*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* z 21.06.2010; dostęp www z 26.06.2010.

18. Schabenstiel, Norbert: *Rückkehr eines Sündenbocks*. *Mixas Feinde sitzen in der eigenen Kirche*, *Nürnberger Zeitung* z 17.06.2010, dostęp www z 26.06.2010.

Obserwatorzy niemieckiego życia kościelnego przecierają oczy ze zdumienia, komentując sprawę Mixy. Jeszcze nigdy spór personalny wokół jednego z biskupów nie zatoczył tak szerokich kręgów i jeszcze nigdy nie zaangażowano w niego media oraz prokuraturę. Trafnie podsumował sprawę Martin Lohmann, jeden z najbardziej znanych publicystów katolickich w Niemczech, który nazywa całą aferę „kampanią mającą na celu unicestwienie dobrego imienia” bp. Mixy. Odnosząc się do oświadczenia monachijskiego rzecznika stwierdził: „Takie życzenia powrotu do zdrowia są naprawdę jakby z podziemi. Można mieć tylko nadzieję, że były lapsusem słownym. A może i tak już mocno poraniony biskup miał być jeszcze bardziej zdezwauowany? Te błotne bitwy nie są ani chrześcijańskie, ani też nie odpowiadają poziomowi, którego możnaby było oczekiwać od biskupów.”¹⁹

W międzyczasie konflikt wokół Mixy został rozwiązany z udziałem prawników – zarówno Mixy, jak i diecezji Augsburg. Wydano wspólne oświadczenie, w którym stwierdzono, że bp Mixy przyjmuje ostateczny charakter decyzji o jego odwołaniu i zobowiązuje się opuścić pałac biskupi. Hierarcha napisał również list do wiernych, w którym zaapelował o pojednanie, wyraził ubolewanie i przeprosił za to, co mogło doprowadzić do zgorszenia²⁰. Nie zmienia to jednak faktu, że bp Mixy został oczyszczony z zarzutów o molestowanie – mimo iż rozwiązana na płaszczyźnie oficjalnej pokazała, że diecezja, ale także krajobraz kościelny w Niemczech jest bardzo spolaryzowany.

Co dalej?

Scenariusze rozwoju sytuacji w niemieckim katolicyzmie uzależnione są od wielu czynników. Sytuacja wyjściowa nie jest łatwa, uwzględniając uwarunkowania wewnątrz- i wewnątrzkościelne (skandale), które bezpośrednio wpływają na kondycję finansową i wiarygodność Kościoła. Nie brakuje również wyzwań związanych z naszkicowanymi powyżej procesami

sekularyzacyjnymi, jednak nie muszą one oznaczać wyobcowania Kościoła i zaniku jego twórczej roli w niemieckim społeczeństwie²¹.

Sekularyzacja nie jest zjawiskiem nowym dla chrześcijaństwa, a historia Kościoła uczy, że momenty kryzysowe, rozumiane jako wydarzenie przełomu, wymagają podjęcia kluczowych decyzji dla przetrwania, rozwoju lub redefinicji duchowego kompasu bez konieczności naruszania integralności zasadniczego przekazu, a w związku z tym stanowią szansę i naturalne podłoże Kościoła. Misyjna odwaga oraz zaangażowanie świeckich katolików w życie i misję Kościoła mogą – i w jakiejś mierze również muszą – nadać Kościołowi Rzymskokatolickiemu w Niemczech nowej odwagi, wyjścia poza zakłęty krąg problemów i nawarstwiających się polaryzacji. Szczególną rolę mają tutaj do spełnienia świeccy – o wiele bardziej zaktywizowani i świadomi swojej odpowiedzialności za Kościół niż katolicy w innych krajach europejskich, w tym w Polsce. Przejmowanie odpowiedzialności za funkcjonowanie wspólnoty od płaszczyzny parafialnej do centralnej jest dla niemieckiego laikatu czymś oczywistym, wynikającym z konsekwentnej realizacji postanowień Drugiego Soboru Watykańskiego oraz jego implementacji w przełomowych decyzjach *Synodu z Würzburga (1971-1975)*²². Wyraźnie widać, że świeccy nie pozostają bierni i to zarówno ci, identyfikujący się z konserwatywną, czasem nawet integrystyczną wizją Kościoła (np. Forum Niemieckich Katolików), czy zdecydowana większość mainstreamowych katolików, której głos reprezentuje wpływowy również na scenie politycznej Centralny Komitet Katolików

19. Lohmann, Martin: *Solche 'Genesungswünsche' sind echt unterirdisch*, kath.net z 16.06.2010, dostęp: <http://kath.net/detail.php?id=27071>

20. Brief von Bischof em. Mixa an die Gläubigen. Bitte um Versöhnung und Verzeihung: http://www.bistumaugsburg.de/ba/dcms/sites/bistum/index.html?f_action=show&f_newsitem_id=11713&tm=1

21. Por. Bruncz, Dariusz: *Kościół na fali*, Przegląd Powszechny 9/2007. Zobacz również Tegoż, *Niepokorna córka znad Renu*, Ekumeniczna Agencja Informacyjna Ekumenizm.pl z 21.10.2003, dostęp: 26.10.2010: <http://www.ekumenizm.pl/article.php?story=20031017223032891>

22. Bruncz, Dariusz: 30. rocznica Synodu z Würzburga, Ekumeniczna Agencja Informacyjna Ekumenizm.pl, 22.11.2005, dostęp z 27.06.2010: <http://www.ekumenizm.pl/article.php?story=20051122172406896>. Gwoli ścisłości warto dodać, że synod ten nie we wszystkich kręgach cieszy się równym uznaniem. Dla środowisk tradycjonalistycznych jest on symbolem nie tyle przełomu, co zwyczajstwa w Kościele lewackiej i rozmywającą substancję Kościoła opcji rewolucji'68, ludzi określanych dziś mianem '*Altliberale*'.

Niemieckich (ZdK). Nie bez znaczenia są również inicjatywy niezmiennie opozycyjnego ruchu świeckich katolików „My jesteśmy Kościołem”, działającym głównie na obszarze krajów niemieckojęzycznych. Wspomniane organizacje, jak i szereg innych platform wymiany poglądów (w tym szczególnie odbywające się od prawie stu lat Niemieckie Dni Katolika – *Katholikentage*) zmagają się z wizją Kościoła, która w dużej mierze związana jest z inną hermeneutyką soborowego dziedzictwa oraz interpretacją współczesności. Z jednej strony widoczne są tendencje, optujące za większą demokratyzacją życia kościelnego, co z punktu widzenia prawa kanonicznego, ale też teologicznego, jest wysoce wątpliwe, a z drugiej wyraźny jest front zachowawczy, sprzeciwiający się transponowaniu politycznego landszaftu i jego procedur na życie kościelne w obawie, że doprowadzi to do jeszcze większego rozluźnienia dyscypliny kościelnej oraz zatracenia ważnego elementu katolickiej tożsamości, którym jest Kościół hierarchiczny. Środowiska te nie bez ironii nazywają dążenia do realizacji daleko idącego kolegalności w Kościele mianem protestantyzacji Kościoła lub demokratyczno-niemieckim (*deutsch-demokratisch*) wykrzywieniem uświęconych struktur, traktującym Kościół bardziej jako e. V. (*eingetragener Verein*; zarejestrowane stowarzyszenie) niż wspólnotę wiary.

Dalsza sytuacja w Kościele uzależniona będzie w dużej mierze od tego, w jaki sposób Kościół poradzi sobie ze skandalem pedofilskim. Wielu wiernym nie wystarczą oświadczenia i wyrazy ubolewania hierarchów, czy nawet infolinia dla ofiar molestowania przez księży²³. Słusznie domagają się całkowitego wyjaśnienia nie tylko przyczyn, ale i okoliczności, w jakich dochodziło do brutalnych czynów wobec dzieci. W tym kontekście kluczowa jest kwestia odpowiedzialności decydentów – hierarchów, zwierzchników zakonnych oraz innych – którzy nie tylko kryli winnych, przenosząc ich z parafii na parafię, ale stwarzali tym samym sprawnie działający system tuszowania spraw i wymuszania milczenia na tych, którzy domagali się

sprawiedliwości wobec ofiar. Niemniej jednak warto podkreślić, że to Kościoły – zarówno rzymskokatolicki, jak i ewangelicki – jako pierwsze i z otwartą przyłbicą zmierzyły się ze zjawiskiem pedofilii we własnych szeregach. Żadne inne środowisko nie podjęło działań na tak szeroką skalę i nie czekając na wyniki dziennikarskich śledztw samo upubliczniło sprawę tak jak to np. uczynili jezuici. Transparentność działań w dalszym wyjaśnianiu kwestii i pociągnięcie do odpowiedzialności winnych oraz współwinnych może okazać się jedynym sposobem na uratowanie wiarygodności Kościoła i rozpoczęcia nowego rozdziału po fali skandali. Wielce obiecująca jest tutaj współpraca z organami ścigania oraz stowarzyszeniami reprezentującymi poszkodowanych. Ważna jest również współpraca z partnerami ekumenicznymi, którzy również borykają się z podobnymi trudnościami.

Powyższe działania będą miały sens, jeśli za nimi pójdą postulowane od dawna – zarówno w wymiarze lokalnym, jak i uniwersalnym – zmiany w kształceniu kapłanów, których niemieckie diecezje mają coraz mniej i coraz częściej muszą ich importować z zagranicy (najczęściej z Polski, innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, Azji oraz Afryki). O tym jak owo kształcenie się zmieni decydować będą nie tylko kurialiści w Rzymie, ale głównie biskupi jako zwierzchnicy Kościołów lokalnych oraz konferencja biskupów, reprezentująca Kościół partykularny wobec społeczeństwa. W tym kontekście istotne są przesunięcia kadrowe i nowe nominacje, jakie w ciągu najbliższych kilku lat nastąpią w episkopacie w związku z koniecznością przejścia na emeryturę znaczących hierarchów oraz w następstwie obsadzenia wakujących diecezji innymi biskupami. I tak ważne decyzje personalne dotyczyć będą ważnych biskupstw – archidiecezji Kolonii (kard. Joachim Meisner), diecezji mogunckiej (kard. Karl Lehmann), archidiecezji berlińskiej (kard. Georg Sterzinsky) czy diecezji Pasawy (bp Wilhelm Schraml).

Rekapitulując powyższe przemyślenia można zaryzykować stwierdzenie, że wprawdzie sytuacja Kościoła Rzymskokatolickiego w Niemczech nie jest do pozazdroszczenia, to jednak jest ona bardzo daleka od katastroficznych wizji zasygnalizowanych na wstępie tego tekstu. Kościół w Niemczech to wciąż żywa wspólnota wiary, realizująca swoje powołanie na płaszczyźnie charytatywnej, kulturalnej i misyjnej. Nie bez znaczenia jest aktywność niemieckiego katolicyzmu w Europie

23. Por. Komunikat Konferencji Biskupów Nr 52 z 30.03.2010

ws. uruchomienia infolinii dla ofiar molestowania seksualnego wraz z oświadczeniami biskupów odpowiedzialnych za realizację wytycznych episkopatu w przedmiotowej sprawie – oficjalne strony Konferencji Biskupów Niemieckich (dbk.de) – dostęp 29.06.2010: [http://www.dbk.de/295.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=1550&tx_ttnews\[mode\]=single&tx_ttnews\[backPID\]=58&no_cache=1](http://www.dbk.de/295.html?&tx_ttnews[tt_news]=1550&tx_ttnews[mode]=single&tx_ttnews[backPID]=58&no_cache=1)

oraz na świecie poprzez sprawnie działające dzieła pomocy specjalizujące się w projektach wyrównujących szanse edukacyjne i bytowe w wielu częściach świata²⁴.

Samo zagadnienie misji – podobno jak inne aspekty działalności kościelnej – nie jest pozbawione kontrowersji, na które zwrócił uwagę Benedykt XVI podczas swojej podróży apostolskiej do Niemiec. W kazaniu wygłoszonym 10 września 2006 roku w Monachium-Riem papież zdiagnozował to, co jest problemem Kościoła – nie tylko rzymskokatolickiego: „Kościół katolicki w Niemczech jest wspaniały dzięki jego aktywności społecznej, dzięki gotowości do pomocy tam, gdzie jest ona potrzebna. Co pewien czas przy okazji wizyt Ad limina, z różnych stron świata biskupi, ostatnio z Afryki, mówią mi z wdzięcznością o wielkoduszości niemieckich katolików i proszą o przekazanie dalej tych podziękowań. Również biskupi z krajów bałtyckich, którzy ostatnio przebywali w Watykanie, mówili mi o tym, jak wspaniale niemieccy katolicy pomagali im w odbudowie kościołów, zniszczonych w czasach panującego przez wiele lat komunizmu. Od czasu do czasu jednak mówi afrykański biskup: „Kiedy przedstawiam w Niemczech projekty socjalne, natychmiast otwierają się przede mną drzwi. Ale kiedy przyjeżdżam z projektem ewangelizacyjnym, spotykam się najczęściej z powściągliwością”. Jak widać, u niektórych osób panuje opinia, że projekty socjalne należą do najpilniejszych; a sprawy związane z Bogiem, czy też z wiarą katolicką mają charakter raczej partykularny i nie są tak bardzo ważne. A przecież z doświadczenia tych biskupów wynika, że ewangelizacja musi postępować, że Bóg i Jezus Chrystus muszą być znani, że trzeba w nich wierzyć i ich kocha, że trzeba nawracać serca, aby również sprawy socjalne posuwały się do przodu, aby doszło do pojednania, aby na przykład zwalczać AIDS od głębokich korzeni tej choroby, a chorych móc pielęgnować z konieczną troską i miłością. Nie

24. Kościół rzymskokatolicki w Niemczech jest potentatem

w światowej działalności misyjnej – Dzieło Pomocy *Misereor* zbiera fundusze w okresie Wielkiego Postu, a w okolicach świąt Bożego Narodzenia *Adveniat* angażuje się w zbiórkę pieniędzy, głównie na poczet Kościoła w Ameryce Płd. Do tego dochodzi *Papieskie Dzieło Missio*, organizacja *Renovabis*, wspierające najbiedniejsze Kościoły w Europie Środkowo-Wschodniej i Południowej, oraz *Dzieło św. Bonifacego* na rzecz katolików w diasporze. To tylko mała część misyjnego koncernu działającego pod sztandarami Kościoła rzymskokatolickiego w Niemczech.

można oddzielić spraw socjalnych i Ewangelii.”²⁵ Stwierdzenie Benedykta wskazuje na niebezpieczną zmianę paradygmatu misyjnego Kościoła, polegającej na koncentrowaniu głównego nacisku na sprawy socjalne, ekologiczne. W tym aktywizmie – jakkolwiek szlachetnym i potrzebnym – zapomina się o tym, co jest fundamentem, motorem życia i działania Kościoła – misji, i właśnie w tym duchu Benedykt napominał niemieckich biskupów. Wrażliwość misyjna, do której zachęcał papież, jest też jedyną szansą na to, aby skutecznie przeciwdziałać sekularyzacji i tym bardziej umocować szeroko rozumianą działalność społeczną Kościoła.

Kościół Rzymskokatolicki w Niemczech nie przestaje być również ważnym partnerem społecznym dla polityki, pytanym o zdanie w ważnych kwestiach społecznych i często zabierającym głos w kontrowersyjnych debatach – szczególnie bioetycznych – nierzadko w ścisłej współpracy z Ewangelickim Kościołem Niemiec. Wybór Christiana Wulffa, kojarzonego z zachowawczym katolicyzmem otwartym jednak na współpracę z konserwatywnymi protestantami (tzw. *ewangelikalni*)²⁶, na nowego prezydenta RFN może pomóc w naprawie wizerunku Kościoła Rzymskokatolickiego w Niemczech – Wulff jest drugim katolikiem w powojennej historii Niemiec, który objął najwyższy urząd w państwie (pierwszym był Heinrich Lübke). ♦ ♦ ♦

25. Kazanie Benedykta XVI w Monachium-Riem z 10.09.2006 w ramach podróży apostolskiej do Niemiec; dostęp [www: http://www.papiez.wiara.pl/doc/377484.Homilia-papieża-Benedykta-XVI-podczas-Mszy-sw-na-terenach/3](http://www.papiez.wiara.pl/doc/377484.Homilia-papieża-Benedykta-XVI-podczas-Mszy-sw-na-terenach/3) (30.06.2010)

26. Christian Wulff: *Erzchristlich*. W: *Tagesspiegel* z 25.06.2010; dostęp [www: http://www.tagesspiegel.de/politik/christian-wulff-erzchristlich/1867826.html](http://www.tagesspiegel.de/politik/christian-wulff-erzchristlich/1867826.html) (30.06.2010)

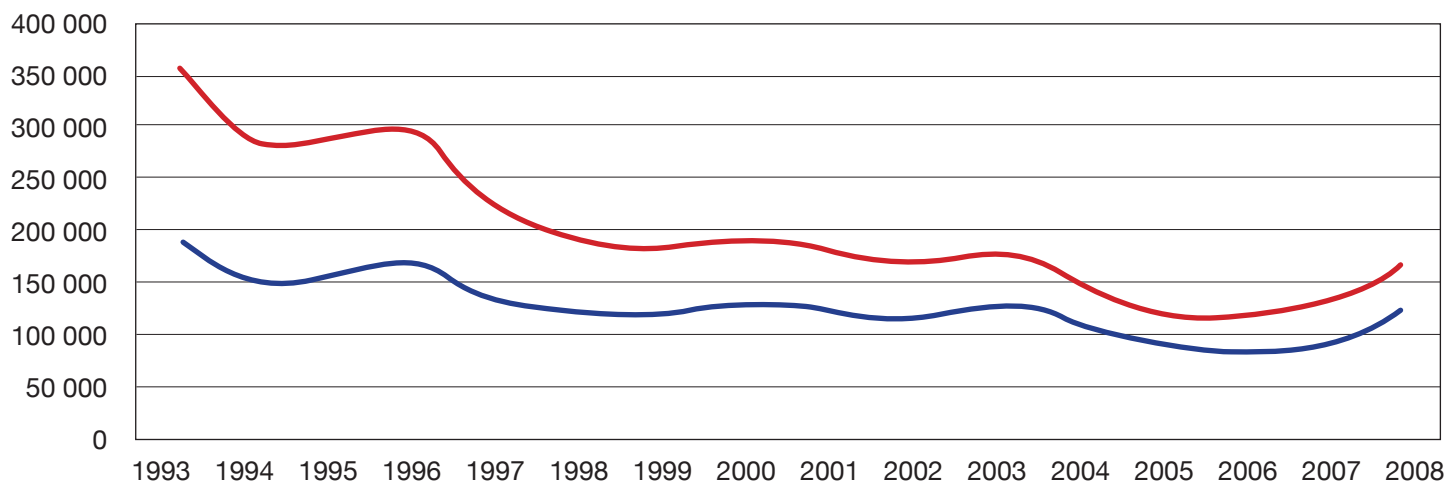
Dariusz Bruncz, dziennikarz portalu ekumenizm.pl, doktorant Instytutu Germanistyki UW

Statystyki

Wystąpienia z diecezji Kościoła Rzymskokatolickiego oraz ewangelickich Kościołów krajowych zjednoczonych w ramach struktur Ewangelickiego Kościoła Niemiec w latach 1992-2008

Źródło: www.kirchenaustritt.de

— Kościół Ewangelicki
— Kościół Katolicki

Statystyki

Wystąpienia z diecezji Kościoła Rzymskokatolickiego oraz ewangelickich Kościołów krajowych zjednoczonych w ramach struktur Ewangelickiego Kościoła Niemiec w latach 1970-2008

Rok	Kościół Ewangelicki	Kościół Katolicki
1970	202.823	69.454
1980	119.814	66.438
1985	140.553	74.112
1987	140.638	81.598
1988	138.700	79.562
1989	147.753	93.010
1990	144.143	143.530
1991	237.874	167.933
1992	361.256	192.766
1993	284.699	153.753
1994	290.302	155.797
1995	296.782	168.244
1996	225.602	133.275
1997	196.602	123.813
1998	182.730	119.265
1999	192.880	129.013
2000	188.557	129.496
2001	171.789	113.724
2002	174.227	119.405
2003	177.162	129.598
2004	141.567	101.252
2005	119.561	89.565
2006	121.598	84.389
2007	131.000	93.667
2008	168.901	121.155

Źródło: www.kirchenaustritt.de

Statystyki

Przynależność do religii w Niemczech

Rok	Ludność	Kościół Ewangelicki	w %	Kościół Katolicki	w %	Łącznie	w %
2001	82 440 309	26 453 592	32,1	26 656 014	32,3	53 109 606	64,4
2002	82 536 680	26 211 487	31,8	26 466 076	32,1	52 677 563	63,8
2003	82 531 671	25 836 192	31,3	26 165 153	31,7	52 001 345	63,0
2004	82 500 849	25 629 534	31,1	25 986 384	31,5	51 615 918	62,6
2005	82 437 995	25 385 618	30,8	25 905 908	31,4	51 291 526	62,2
2006	82 314 906	25 100 727	30,5	25 684 890	31,2	50 785 617	61,7
2007	82 217 837	24 832 110	30,2	25 461 118	31,0	50 293 228	61,2
2008	82 002 356			25 176 517	30,7		

Inne wyznania	W liczbach	Rok
Kościół Katolicki	25.461.118	2007
Kościół Ewangelicki (EKD)	24.832.110	2007
Muzułmanie	3.500.000	2008
Kościół Prawosławny	1.200.000	2001
Kościół Nowoapostolski	366.979	2007
Buddyści	185.000	2005
Świadkowie Jehowy	164.593	2006
Członkowie gmin żydowskich	106 435	2007
Mormoni	38.215	2007

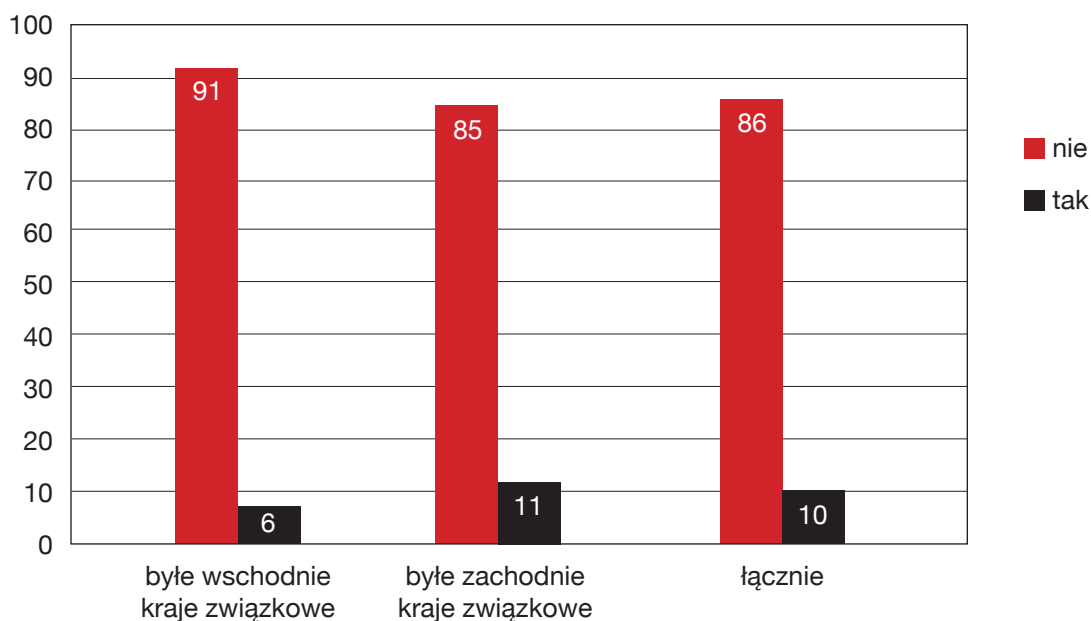
Źródło: www.kirchenaustritt.de

Statystyki

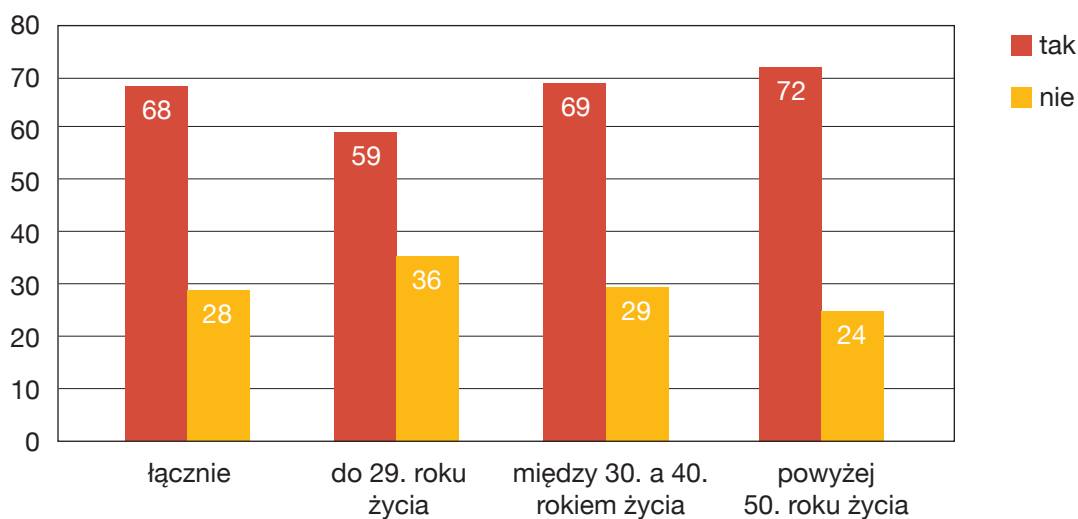
Sondaż: W ostatnim czasie wyszły na jaw przypadki nadużyć seksualnych na niepełnoletnich w instytucjach Kościoła Katolickiego.

Czy zdaniem Państwa Kościół Katolicki podejmuje odpowiednie kroki, by wyjaśnić te kwestie?

Źródło: NT24, za www.statista.com (12.03.2010)

Sondaż: Czy przez ujawnianie nadużyć seksualnych w Kościele Katolickim spada zaufanie do jego pracy edukacyjnej i młodzieżowej?

Źródło: NT24, za www.statista.com (12.03.2010)

Kalendarium

15.06.2009 Jak wynika z sondażu przeprowadzonego na zlecenie telewizji ARD, tylko 12 proc. Niemców jest zadowolonych z rządów wielkiej koalicji CDU/CSU – FDP. Niezadowolonych jest 86 proc. respondentów. Również kanclerz Angelę Merkel popiera coraz mniej mieszkańców Niemiec. Jeszcze w maju z działań Merkel zadowolonych było 48 procent ankietowanych – teraz już tylko 40 proc. Tak słabych notowań kanclerz nie miała od 2006 roku. Coraz więcej Niemców popiera natomiast ministra pracy Karla-Theodora zu Guttenberga – 68 procent (w maju popierało go 61 procent respondentów).

15.06.2010 Niemiecki Instytut Badań Gospodarczych (DIW) opublikował badania, z których wynika, że w Niemczech rośnie przepaść między ludźmi o wysokich i niskich dochodach. Badania dotyczą minionych dziesięciu lat. Do klasy średniej z dochodami miesięcznymi netto między 860 a 1844 euro zalicza się obecnie 60 proc. mieszkańców Niemiec. W 2000 r. grupa ta stanowiła 66 proc. społeczeństwa. Przed dziesięć laty jedynie 17,8 proc. społeczeństwa Niemiec zaliczano do grupy o niskich dochodach, czyli nieprzekraczających 70 proc. przeciętnego poziomu. W 2009 r. było to już 21,7 proc. mieszkańców Niemiec. Z kolei grupa osób o dochodach powyżej 150 proc. przeciętnego poziomu wzrosła z 16 proc. do 19 proc. Poziom niskich dochodów pojedynczego gospodarstwa domowego zmniejszył się ze średnio 680 euro miesięcznie w 2000 r. do średnio 645 euro miesięcznie w 2008 r. Z kolei poziom dochodów wysokich wzrósł w tym okresie ze średnio 2400 euro do 2700 euro.

16.06.2010 Jak poinformował zarząd firmy motoryzacyjnej Opel, firma wycofuje wszystkie wnioski o gwarancje kredytowe państw europejskich. Prezes spółki Nick Reilly zapewnił, że plany restrukturyzacji nie ulegną zmianie. Opel i amerykański koncern General Motors będący jego właścicielem chcą własnymi siłami dokonać restrukturyzacji bazy produkcyjnej. Opel nie zamierza zamknąć kolejnych zakładów i nie będzie dalej zwalniać pracowników. Przewidywane koszty restrukturyzacji mają wynieść 3,3 miliardy euro. Jak oświadczył Reilly, „Nie możemy sobie pozwolić na czasochłonne, skomplikowane negocjacje i wciąż niepewne finansowanie”. Według Reilly’ego sytuacja finansowa General Motors w ostatnich miesiącach się poprawiła i prognozy są optymistyczne.

20.06.2010 Prezes Europejskiego Banku Centralnego Jean-Claude Trichet powiedział gazecie „Welt am Sonntag”, że Niemcy i Francję są współodpowiedzialne za zadłużenie w strefie euro. Według niego państwa te naruszyły Pakt Stabilności i Wzrostu w 2004 r. Sześć lat temu Unia Europejska z inicjatywy Paryża i Berlina złagodziła zasady stosowania sankcji wobec krajów przekraczających wyznaczony 3-procentowy pułap deficytu, jeśli okoliczności pozwalają im usprawiedliwić nadmierne wydatki. – Rządy w Paryżu i Berlinie były skrajnie niewiarygodne przez miesiące i lata – stwierdził Trichet.

Kalendarium

- 21.06.2010** Emerytowany arcybiskup Alfons Nossol oraz tłumacz literatury polskiej i założyciel Niemieckiego Instytutu Spraw Polskich w Darmstadt Karl Dedecius zostali laureatami nagrody Niemieckiej Fundacji Narodowej (Nationalpreis der Deutschen Nationalstiftung) za rok 2010. Jej wysokość wynosi 25 tysięcy euro. W uroczystości przekazania nagrody wzięło udział ponad 600 gości, m.in. burmistrz Hamburga Ole von Beust, były prezydent Niemiec Richard von Weizsäcker oraz założyciel niemieckiej Fundacji Narodowej i były kanclerz Niemiec Helmut Schmidt.
- 21.06.2010** Francja i Niemcy ponownie wezwały do wprowadzenia ściślejszej regulacji globalnego sektora finansowego. Przed szczytem G20 w Kanadzie prezydent Francji Nicolas Sarkozy i kanclerz Niemiec Angela Merkel we wspólnym liście do premiera Kanady Stephena Harpera wezwali do zawarcia międzynarodowego porozumienia o nałożeniu podatku lub opłaty za instytucje finansowe oraz międzynarodowego układu dotyczącego podatku od transakcji finansowych. Sarkozy i Merkel opowiedzieli się też za zwiększeniem kontroli nad pozagiełdowym rynkiem derywatów.
- 23.06.2010** Wojciech Pomianowski, wiceszef i kierownik Wydziału Politycznego Polskiej Ambasady RP w Berlinie, zostanie doradcą wiceminister spraw zagranicznych Cornellii Pieper, odpowiedzialnej za kontakty z Polską. W ramach wymiany urzędników między Polską a Niemcami ministrowi Mikołajowi Dowgielewiczowi, Sekretarzowi Stanu ds. europejskich i polityki ekonomicznej w MSZ doradzał będzie niemiecki dyplomata.
- 25.06.2010** Niemiecki Trybunał Federalny uniewinnił prawnika, który w 2007 roku doradził córce 76-letniej Eriki Küllmer odcięcie sondy, którą odżywiana była pogrążona w śpiączce matka. Trybunał w Karlsruhe zrewidował tym samym wyrok sądu z Fuldy, który uniewinnił córkę, skazując jednak jej doradcę, specjalistę ds. praw pacjentów, na 9 miesięcy w zawieszeniu i 20 tysięcy euro grzywny. Mecenas Wolfgang Putz odwołał się od wyroku, argumentując między innymi, że przed zapadnięciem w śpiączkę 71-letnia wtedy Erika Kuellmer powiedziała swojej córce, że nie chce być podłączona do urządzeń sztucznie podtrzymujących życie. Kolejnym argumentem Putza było obowiązujące w Niemczech prawo zabraniające podłączania do sondy wbrew woli pacjenta, tym samym córka przerwała jedynie niezgodną z prawem procedurę zastosowaną przez szpital Domu Opieki.
- 26.06.2010** Rząd Niemiec uznał za niedorzeczną propozycję berlińskiego polityka CDU Petera Trappa dotyczącą wprowadzenia testów na inteligencję dla imigrantów. Propozycję skrytykowały wszystkie partie polityczne. Zdaniem burmistrza Berlina Klaus Wowerita, podobne pomysły świadczą o pogardzie dla ludzi i „rzucają okropne światło na sposób myślenia niektórych polityków”.

Kalendarium

- 27.06.2010** Zakończył się szczyt G20 w Toronto, na którym ministrowie finansów i prezesi banków centralnych razem dyskutowali nad strategią wyjścia z kryzysu finansowego. Przywódcy najsilniejszych ekonomicznie państw świata doszli do wniosku, że kończy się okres pobudzania gospodarek, a zbliża się czas ograniczania deficytów budżetowych. Uznali, że rosnące zadłużenie może być niebezpieczne. Jak oświadczyła uczestnicząca w spotkaniu kanclerz Angela Merkel, do roku 2013 rozwinięte państwa przemysłowe mają zmniejszyć swe deficyty budżetowe o połowę.
- 29.06.2010** Jak wynika z sondażu ośrodka Forsa przeprowadzonego na zlecenie tygodnika „Stern” i telewizji RTL, notowania współrządzącej liberalnej partii FDP spadły do czterech procent. Obecne notowania tej partii są najniższe od 2002 roku. W wyborach parlamentarnych we wrześniu 2009 roku partia FDP uzyskała aż 14,6 proc. CDU/CSU ma obecnie 32-procentowe poparcie, opozycyjna SPD – 27 procent, Zieloni – 18 procent a Lewica – 11 procent.
- 29.06.2010** Instytut Ipsos opublikował wynik sondażu, z którego wynika, że 51,4 procent Niemców chce powrotu marki (52 procent Niemców z zachodniej części kraju i 48 procent Niemców ze wschodu).
- 30.06.2010** Chadek Christian Wulff, dotychczasowy premier Dolnej Saksonii, został nowym prezydentem Niemiec. To była najdłuższa elekcja w historii RFN. Zgromadzenie Federalne złożone z 1244 elektorów, po połowie z posłów Bundestagu oraz delegatów parlamentów landowych, wybrało Christiana Wulffa dopiero w trzeciej, ostatniej rundzie głosowania. Uzyskał wtedy 625 głosów, a więc bezwzględną większość, chociaż wtedy wystarczyła już większość zwykła. Jego główny konkurent pastor Joachim Gauck zdobył w ostatecznym starciu 131 głosów mniej.
- 01.07.2010** 1 lipca 1990 roku weszła w życie unia walutowa, gospodarcza i socjalna, która połączyła NRD z RFN. Marka niemiecka (Deutsche Mark) zastąpiła markę energdowską. Wprowadzono gospodarkę rynkową. 18 maja 1990 roku ministrowie finansów obydwu niemieckich państw: Theo Waigel (RFN) i Walter Romberg (NRD), podpisali w Bonn dwustronny układ o unii walutowej, gospodarczej i socjalnej. Unia weszła w życie 1 lipca, gdy dokument ratyfikowały parlamenty państw.
- 02.07.2010** Nowy prezydent Niemiec Christian Wulff został w zaprzysiężony na pięcioletnią kadencję podczas wspólnego posiedzenia obu izb niemieckiego parlamentu: Bundestagu i Bundesratu. W przemówieniu inauguracyjnym oświadczył, że chce budować mosty między wszystkimi grupami społeczeństwa. Podkreślił, że największą siłą Niemiec są mieszkańcy tego kraju i ich różnorodność. „Jest dla mnie ważne, by tworzyć więzi: między młodymi a starymi, ludźmi ze wschodu i zachodu, pochodzącymi

Kalendarium

stąd i imigrantami, pracodawcami, pracownikami i bezrobotnymi, między zdrowymi i niepełnosprawnymi”. Mówił również o konieczności podejmowania dalszych wysiłków na rzecz przezwyciężenia skutków kryzysu gospodarczego i finansowego.

04.07.2010 Po niedzielnym referendum w Bawarii od 1 sierpnia zacznie obowiązywać tam bezwzględny zakaz palenia. Referendum zainicjowała bawarska Partia Ekologiczno-Demokratyczna (ÖDP). Poparły ją partie SPD i Zieloni. Frekwencja w referendum wyniosła 37,7 procent. 61 proc. mieszkańców Bawarii poparło całkowity zakaz palenia w restauracjach, kawiarniach i barach. 39 proc. głosujących chciało natomiast podtrzymać przepis zezwalający na palenie w wyznaczonych do palenia strefach lokali gastronomicznych. Pomysłodawcy głosowania chcą, by zakaz palenia rozszerzyć na cały kraj.

08.07.2010 Bundestag powołał nową radę fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”. Do składającej się z 21 osób rady weszli między innymi Cornelia Pieper, Angelika Schwall-Düren, przedstawiciele kościołów katolickiego i ewangelickiego oraz Centralnej Rady Żydów, ale również 6 przedstawicieli Związku Wypędzonych, w tym Hartmuta Sängera i Arnolda Tölga.

10.07.2010 W meczu o trzecie miejsce w piłkarskich mistrzostwach świata w RPA Niemcy wygrały z Urugwajem 3 : 2.

Ciekawe pozycje książkowe

Agnieszka Łada (red.) Elżbieta Kaca, Kai-Olaf Lang, Jan Peters

Rosja dziś i jutro Opinie polskich i niemieckich ekspertów

Instytut Spraw Publicznych
ISBN: 978-83-7689-084-7
Warszawa 2010

Od autorów:

Warunkiem i szansą prowadzenia trudnego polsko-niemieckiego dialogu na temat Rosji oraz – w miarę możliwości – rozwijania wspólnych dwustronnych lub europejskich inicjatyw w tej dziedzinie jest dokładne poznanie opinii sąsiada dotyczących tego kraju. Konieczne jest ustalenie, w jakich kwestiach Warszawa i Berlin mają podobne opinie, a więc gdzie zarysowują się potencjalne szanse na współpracę w obszarze polityki prowadzonej wobec Moskwy. Z drugiej zaś strony, należy określić dziedziny, w których jest potrzebna wyczerpująca praca nad osiągnięciem porozumienia lub w których kooperacja jest raczej niemożliwa.

Niniejsza publikacja, która dąży do znalezienia odpowiedzi na powyższe pytania, powstała na podstawie rozmów przeprowadzonych w Polsce i w Niemczech na przełomie 2009 i 2010 roku z polskimi i niemieckimi ekspertami, zajmującymi się tematyką rosyjską. Wywiady z tymi osobami pozwoliły ustalić, jak postrzegają i oceniają oni Rosję oraz jakie podobieństwa i różnice występują między specjalistami z obu państw.

O książce powiedzieli:

Najnowsza publikacja Instytutu Spraw Publicznych „Rosja dziś i jutro. Opinie polskich i niemieckich ekspertów” przedstawia w interesujący sposób spojrzenie na naszego wschodniego sąsiada oczami polskich i niemieckich fachowców.

Książka wpisuje się tym samym w aktualną bilateralną tematykę, która, zwłaszcza po wejściu w życie inicjatywy Partnerstwa Wschodniego, poruszana jest intensywnie na płaszczyźnie parlamentarnej. W maju w Warszawie odbyło się wspólne posiedzenie połączonych Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu i Rosyjskiej Dumy. Planuje się odbycie trójstronnego spotkania wraz z przedstawicielami Bundestagu.

Tragiczne wydarzenia w Smoleńsku mogą być początkiem nowego otwarcia we wzajemnych relacjach. Książka niniejsza pozwala bliżej poznać i zrozumieć Rosjan, przypomina uprzedzenia i stereotypy, które w nas tkwią, jednocześnie przybliża nas do wypracowania wspólnie z Niemcami jednolitego stanowiska w polityce unijnej wobec Rosji.

Powinien przeczytać ją każdy, któremu przyszłość i dialog z Rosją nie są obojętne.

Marek Krzakała, poseł na sejm RP, członek Komisji Spraw Zagranicznych

Biuletyn Niemiecki

- ♦ analizuje wybrane procesy polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe mające istotny wpływ na zmiany w Niemczech
- ♦ dostarcza rzetelnych analiz polskojęzycznym czytelnikom sporządzonych przez młodsze pokolenie analityków i ekspertów
- ♦ zaprasza do dyskusji na tematy związane z Niemcami, Polską i stosunkami polsko-niemieckimi w Europie
- ♦ kierowany jest do osób zainteresowanych sprawami niemieckimi i relacjami polsko-niemieckimi na różnych płaszczyznach zawodowych i osobistych (dziennikarze, eksperci, urzędnicy administracji centralnej i lokalnej, dyplomaci, studenci itd.)
- ♦ udostępniany jest raz w miesiącu i rozsyłany drogą elektroniczną w formie PDF
- ♦ wydawany jest przez Centrum Stosunków Międzynarodowych i Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej

Centrum Stosunków Międzynarodowych (CSM)

jest fundacją – niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym, zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi dla Polski problemami polityki międzynarodowej. W tym celu CSM prowadzi projekty badawcze, organizuje liczne konferencje i seminaria, przygotowuje raporty i analizy, publikuje artykuły i książki.

www.csm.org.pl

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej (FWPN)

od 1991 roku udostępnia środki na projekty, a tym samym umożliwia zarówno polskim, jak i niemieckim partnerom realizację wspólnych przedsięwzięć. Priorytetowymi celami FWPN są projekty partnerskie realizowane na płaszczyźnie samorządowej i zacieśnienie współpracy naukowej. Poza tym fundacja zajmuje się współpracą kulturalną i wszelkimi aspektami wymiany informacji służącej pogłębieniu stanu wiedzy i jakości doniesień medialnych na temat kraju sąsiada.

www.fwpn.org.pl

Redakcja: dr Waldemar Czachur, Paul-Richard Gromnitza

ISSN: 2081-5220

Kontakt: dr Waldemar Czachur
Centrum Stosunków Międzynarodowych
ul. Emilii Plater 25
00-688 Warszawa
e-mail: czachur@csm.org.pl

CENTRUM STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
CENTER FOR INTERNATIONAL RELATIONS

Centrum Stosunków Międzynarodowych
ul. Emilii Plater 25
00-688 Warszawa

© Centrum Stosunków Międzynarodowych,
Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Opinie wyrażane w Biuletynie Niemieckim są osobistym stanowiskiem autora danej analizy.

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Wszelkie prawa zastrzeżone